

håndskrift i München. Her omtales en slavisk religiøs ceremoni, som en af abbed Henrik af Vitskøls munke i sin tid havde oplevet, og den placeres af udgiveren på Rügen. – Resuméet, der hovedsagelig omfatter bogens hovedafsnit (til p. 68), findes pp. 96–99.

Det er rimeligt at nævne, at den lærde forfatterinde allerede et par gange har demonstreret sit kendskab til Valdemarstidens historie. Tidligst (1962) i en artikel om den prøjsiske bisp Christian (Festskrift til professor Tadeusz Manteuffel, pp. 129–141), hvor hun dog vist tillægger den prøjsiske liste i Kong Valdemars Jordebog for stor betydning. Vigtigere er to nye artikler i *Kwartalnik Historyczny*, LXXIV, Warszawa 1967, pp. 923–944 og i *Przegląd Historyczny*, LIX, Warszawa 1968, pp. 1–24, begge med russiske og franske resuméer. I den første artikel – om abbediet Oliva og forsøgene på dansk ekspansion i Prøjsen – stiller Szacherska det spørgsmål, om Kolbacz' datterkloster bidrog til forberedelsen af ekspansionen, og om Valdemar II forsøgte at udnytte den prøjsiske mission, der udgik fra dette sted, til at få et varigt resultat af sine togter. I virkeligheden er artiklens titel noget misvisende, da den hovedsagelig handler om førnævnte bisp Christian, der vistnok begyndte sin karriere i Kolbacz, og i en række år formenes at have samarbejdet med Valdemar II. Szacherska ser hans erhvervelse af borgene Zantyr (nær det senere Marienburg) og det sambiske Preghore som et resultat af Valdemar II's heldige togt 1210. I artiklen om de første danske ærkebispers politiske rolle giver Szacherska en skildring af Assers og Eskils virksomhed (med hovedvægten på den sidste), der viser hendes indgående kendskab til Danmarks historie i denne periode, og hun korrigerer på visse punkter den

hidtidige opfattelse. Vi får således at vide, at Lundekapitlets nye regler ikke som hidtil antaget stammer fra Marbach i Alsace, men er en »tro kopi« af statutterne fra St. Ruf ved Avignon, og Szacherska anser det for sandsynligt, at de kan være indført, medens Eskil var domprovst.

Jørgen Steen Jensen

Marian Figalski: Rządy Małgorzaty Samborówny w Danii w drugiej połowie XIII w. (Margrethe Samborias regering i Danmark i anden halvdel af 1200-tallet). (Zapiski Historyczne, XXXIII, hft. 1, pp. 7–32), tysk resumé, Toruń 1968.

Artiklen om Margrethe Samboria er en del af et historie-speciale skrevet i Toruń under professor Karol Górski, hvis væsentligste resultater i øvrigt er udnyttet i dennes Danmarkshistorie (se Historie, VII, 2, p. 299). Figalski har delt sit arbejde i fem afsnit: Sambor-familien, Danmarks historie efter Valdemar II's død, Margrethes regentskab, fællesregeringen med Erik Glipping, hendes styre i Estland samt håndfæstningen 1282. For en dansk læser er indledningen med skildringen af hendes slægt naturligvis interessant. Faderen, Sambor II (grundlæggeren af Dirschau syd for Danzig), var den næst yngste af fire brødre, der delte Danzig-Pommern imellem sig; hans hovedproblem var at bevare sit lille fyrstendømme, hvilket skete ved at støtte sig til ydre kræfter, tyskerne. Af døtrene var det ikke blot Margrethe, der var en stærk personlighed, men også Salomea, der blev gift med en fyrste af Kujavien. Som enke var hun fra 1287 regent for sønnerne, og lige til sin død mellem 1312 og 1314 tog hun del i styret.

I konklusionen drages der en ana-

logi mellem faders og datters støtten sig til tyskerne: »Tværtimod at vanskeliggøre, hjalp de tyskhedens udbredelse i den skjulte tyske aggression i Østersøområdet«. Når forfatteren dernæst taler om støtten til den tyske kolonisation, der på dette tidspunkt »havde en fremskridtsvenlig karakter«, har han åbenbart Estland og ikke Danmark i tankerne.

Jørgen Steen Jørgensen

Kring korstågen till Finland. Ett urval uppsatser tillägnat Jarl Gallén på hans sextioårsdag den 23. maj 1968. Redigeret af Kaj Mikander. 237 s.

Det skrift, hvormed Finlands historikere har valgt at hylde professor Gallén, er en ganske nyttig publikation. Man har holdt sig til at samle tidligere offentliggjorte afhandlinger om et bestemt tema, nemlig middelalderens såkaldte korstog til Finland. Disse togter, der førte til Finlands kristning, er ofte blevet behandlet fra både svensk og finsk side. Tidsskrift-afhandlinger af ældre dato er det imidlertid ofte svært at opdrive, og de finsksprogede er lukket land for den nordiske historikerverden. For den, der vil studere emnet, er det derfor af indlysende værdi, at 11 bidrag til forskningen fra årene 1839–1966 nu er til rådighed i ét bind. Man har holdt sig til afhandlinger af finske (inclusive finlandssvenske) forfattere, men til gengæld oversat de finsksprogede til svensk.

Emnet er valgt, fordi det hører til de flittigst dyrkede i finsk middelalderforskning, og fordi Jarl Gallén selv har ydet væsentlige bidrag, af hvilke to er medtaget i festskriftet. Det spørgsmål kunne stilles, om de til tider overordentlig detaljerede ar-

tikler har mere end lokal finsk interesse. Læsning i bogen gør det klart, at det kan de under mange synspunkter have; thi det er ganske perspektivrige begivenheder, der behandles.

Den danske læser mærker sig for det første, at også danskerne omkring år 1200 gjorde korstog til Finland, og at hele to af skriftets afhandlinger drejer sig om de danske foretagender. Hertil kommer det nok så vigtige, at den omstændighed, at det blev svenskerne, der tvangskristnede og erobrede Finland, jo medførte, at dette land og de nordiske folk bragtes i en nær kontakt, som trods alle politiske og sproglige hindringer er en realitet den dag i dag.

At kristningen af finnerne samtidig skulle gøre dem til et nordisk folk var imidlertid ingen selvfølge. I festskriftets ældste afhandling søgte den fremragende historiker Gabriel Rein 1839 at påvise, at kirkens etablering i Finland i de første årtier af det 13. århundrede nærmest var et indre finsk fænomen under ledelse af en engelsk født biskop, Thomas, der nok kom fra Sverige, men som ikke formåede at vinde de svenske konger for sin sag. Denne teori om en slags selvstændig finsk kirkerepublik, der måtte kæmpe hårdt mod russerne i Novgorod, er næppe holdbar. Den er formentlig definitivt afvist af Eric Anthoni i en afhandling fra 1955.

Samme forsker påpeger imidlertid perspektivet i det kapløb, der i 12. og 13. århundrede foregik om, hvem der skulle kristne (og underlægge sig) de hedninger, der endnu fandtes langs den betydningsfulde handelsvej gennem Østersøen. Syd for Den finske Bugt blev Den tyske Orden den store sejrherre. At finnerne i stedet kom under svenskerne, betragter han som noget af en historisk tilfældighed og et stort held for finnerne, der derved